

УДК 159.9

<https://doi.org/10.31891/PT-2022-1-11>

Інна ШПИЧКО

Директор Початкової школи 4 Хмельницької міської ради

<https://orcid.org/0000-0001-8766-3963>

e-mail: innashpichko@gmail.com

Наталія КАЗАКОВА

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

<https://orcid.org/0000-0003-1499-3448>

e-mail: natvikt@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Актуальність особистісно-орієнтований підходу в освіті зростає як наступний крок у процесі вдосконалення і встановлення балансу між освітою та вимог сьогодення. Суспільство від сучасного учителя початкових класів очікує високий рівень креативності, самостійність і логічність мислення, толерантність, емпатійність і сформованість таких ключових компетентностей, як соціальна, комунікативна, інструментальна, дослідницька, інформаційна.

Вище зазначене і породило зміни в освіті, змінивши вектор її цілей та поєднавши не лише підготовку професійного, конкурентоспроможного учителя, затребуваного на ринку освіти, а й компетентної особистості, яка готова у різних ситуаціях стрімко прийняти правильне рішення, практично застосувавши одержані знання та ефективно взаємодіяти з іншими.

Ключові слова: освітні технології, школярі, вчитель початкових класів, толерантність, креативність.

Inna SHPYCHKO

Director of Primary School 4 of the Khmelnytskyi City Council

Natalia KAZAKOVA

Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy

APPLICATION OF THE LATEST EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF PRIMARY GRADES TEACHERS FOR THE FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

The relevance of a person-oriented approach in education is growing as the next step in the process of improvement and establishing a balance between education and the requirements of today. Society expects a high level of creativity, independence and logical thinking, tolerance, empathy and the formation of such key competencies as social, communicative, instrumental, research, and informational from a modern primary school teacher.

The above gave birth to changes in education, changing the vector of its goals and combining not only the training of a professional, competitive teacher, who is in demand on the education market, but also a competent person who is ready to quickly make the right decision in various situations, practically apply the knowledge gained and effectively interact with by others

Key words: educational technologies, schoolchildren, primary school teacher, tolerance, creativity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Актуальність особистісно-орієнтований підходу в освіті зростає як наступний крок у процесі вдосконалення і встановлення балансу між освітою та вимог сьогодення. Суспільство від сучасного учителя початкових класів очікує високий рівень креативності, самостійність і логічність мислення, толерантність, емпатійність і сформованість таких ключових компетентностей, як соціальна, комунікативна, інструментальна, дослідницька, інформаційна.

Вище зазначене і породило зміни в освіті, змінивши вектор її цілей та поєднавши не лише підготовку професійного, конкурентоспроможного учителя, затребуваного на ринку освіти, а й компетентної особистості, яка готова у різних ситуаціях стрімко прийняти правильне рішення, практично застосувати одержані знання та ефективно взаємодіяти з іншими.

Це можливе лише при переході на особистісно-орієнтоване навчання. Адже саме у рамках такої освітньої діяльності студент має можливість виробити власну систему цінностей, відчутти власну гідність, гордість за виконану справу. В рамках особистісно орієнтованого навчання не допускається ігнорування думкою студента, його поглядами та свободами. Під час навчання у ЗВО майбутній учитель вільно та впевнено висловлює власні міркування і не боїться бути осудженим за неточність чи хибність, адже кожна думка має право на існування.

Виклад основного матеріалу

У традиційній освіті основна мета – це розвиток інтелекту, тоді коли особистісно орієнтоване навчання акцентується на розвитку особистісно-змістовної сфери, ознакою якої є ставлення до навколишньої дійсності, її переживання, усвідомлення цінності [11].

Науковцями було виокремлено основні завдання особистісно-орієнтованого навчання, серед яких, зокрема, такі:

- розвинути індивідуальні пізнавальні здібності кожного;
- максимально виявити, ініціювати, використати індивідуальний досвід;

-спровокувати самопізнання, самовизначення та самореалізацію;

-сформувати у людини культуру життєдіяльності, що дає можливість продуктивно будувати своє повсякденне життя, правильно визначати його напрями [1].

Усе найголовніше та найважливіше для майбутнього учителя відбувається на занятті, оскільки за роки свого навчання студент відвідує майже 1200 занять (3420 аудиторних годин). Тому не менш як 96% робочого часу викладачів має присвячуватись саме аудиторним заняттям: їх плануванню, проведенню, модернізації, рефлексії тощо.

Можемо спостерігати тенденції змін в організації та проведенні освітнього процесу на заняттях частіше прослідковується партнерський стиль спілкування, зароджуються довірливі взаємостосунки, співпраця і співтворчість між викладачем та студентами, що лише позитивно впливає на освітній процес та здобуття знань і навичок.

Термін «компетентний фахівець» бере свій початок з аудиторного заняття, від доцільності якого залежить усе: формування мотивації, культури, розвиток пізнавальних процесів доброзичливості у взаєминах між студентами, викладачами, батьками. Настав час вносити зміни у структуру й типологію занять, у методи і засоби навчання, однак авторитет самого заняття залишається високим і міцним. Саме тому важливо розглянути значення особистісно-орієнтованого навчального заняття як основної форми навчання у вищій освіти.

Ми вважаємо, що кожен викладач має усвідомлювати, що саме від нього залежить якість освіти. Тому його професійна діяльність має полягати не тільки у теоретичному ознайомленні студентів із фаховим матеріалом, а й повинна забезпечити усвідомлення і засвоєння ними умінь та навичок педагогічної діяльності, спрямованої на розвиток когнітивних здібностей, на створення оптимальних умов для удосконалення послідовності та глибини мислення, набуття досвіду конструктивного розв'язання проблеми, реалізації своїх особистісних намірів як в професійній діяльності, так і у суспільстві і в цілому. Адже особливістю сучасності стає те, що людина для самореалізації у соціумі має набутти вміння самостійно, усвідомлено робити вибір, активно діяти і природно сприймати зміни, уміти структурувати свій життєвий простір і вчитися протягом життя.

Отже, сучасне заняття – це, перш за все, особистісно-орієнтоване заняття, що носить діалогічний характер, де викладач виступає у ролі ментора, консультанта, який разом з студентами аналізує, робить умовиводи з того або іншого питання. На занятті мають

гарантуватися умови для розвитку професійної компетентності майбутнього учителя початкових класів та її важливої складової - соціальної компетентності. Забезпечити виконання цих вимог можливо за умови активного використання на заняттях новітніх педагогічних технологій.

Аналіз педагогічних джерел, наштовхує до висновку, що немає уніфікованого підходу до тлумачення поняття педагогічних технологій, кожний дослідник розглядає це поняття по-своєму, крізь призму власного дослідження.

Науковець С.Гончаренко стверджує, що технологія навчання — це у загальному розумінні системний метод створення, застосування й визначення усього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням людських і технічних ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти [4].

О. Пехота вважає, що технологія навчання віддзеркалює шлях освоєння конкретного навчального матеріалу у межах визначеної дисципліни, теми, питання й у межах цієї технології. Вона близька до окремої методики [10].

Існують і інші погляди на цю проблему. Так, Г. Селевко стверджує, що педагогічна технологія полягає в інтеграції усіх елементів системи у короткому (або тривалому) акті педагогічного впливу, який складається з трьох функцій: ініціювання активності суб'єкта, озброєння його способами діяльності, стимулювання індивідуального вибору [14, с. 49].

Дослідник В. Пітюков стверджує, що педагогічна технологія — це наука про професіоналізм педагога, предметом якої є педагогічно значущі уміння педагога з організації ефективного впливу на особистість студента як суб'єкта освіти. На його думку, цілісний педагогічний вплив є центральним поняттям педагогічної технології, він включає педагогічну комунікацію, оцінку та вимогу (норму) [12, с. 60]. З позицій функціонально-операційного підходу автор виокремлює три функції педагогічного впливу: ініціювання активності, озброєння способами діяльності, стимулювання індивідуального вибору [12, с. 42].

Метою будь-якої технології є досягнення вищого рівня навчання і виховання. Тому до використання педагогічної технології висувається низка вимог, а саме:

-науковість – усі педагогічні прийоми певної технології повинні мати наукове обґрунтування;

-системність – усі складові технології повинні бути взаємопов'язані і складати у сукупності єдине ціле;

-передбачуваність – етапи впровадження й очікувані результати технології повинні бути чітко сплановані;

-ефективність – застосування певної технології виправдовує витрати (часові, емоційні, матеріальні тощо) для одержання гарантованого результату;

-можливість відтворення – можливість використання, повторення технології іншими суб'єктами;

-оптимальність – певна технологія має низку переваг порівняно з іншими для одержання бажаного результату [17, с. 17–29].

Дослідниця І. Доброскок обґрунтувала свою класифікацію педагогічних технологій, а саме:

-структурно-логічні технології: поетапна організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і вирішення дидактичних завдань на основі поетапного відбору їх змісту, форм, методів і засобів із урахуванням діагностування результатів;

-інтеграційні технології: дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмінь, різноманітних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів (у т. ч. електронних);

-професійно-ділові ігрові технології: дидактичні системи використання різноманітних «ігор», під час проведення яких формуються вміння вирішувати завдання на основі компромісного вибору (ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг, комп'ютерні програми тощо);

-тренінгові засоби: система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів вирішення типових практичних завдань за допомогою комп'ютера (психологічні тренінги інтелектуального розвитку, спілкування, розв'язання управлінських завдань);

-інформаційно-комп'ютерні технології, що реалізуються у дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу «людина-машина» за допомогою різноманітних навчальних програм (тренінгових, контролюючих, інформаційних тощо);

-діалогово-комунікаційні технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня [7, с.28].

Чільне місце серед сучасних педагогічних технологій займає інтерактивне навчання, застосування якого має на меті навчити кожного студента активно і вільно мислити, набувати індивідуального досвіду з толерантної співпраці, а головною ознакою інтерактивного навчання є особистісно орієнтований підхід.

Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської від слова «interact», що означає в перекладі «inter» – це взаємний і «act» – діяти.

Таким чином, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що переслідує конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [16, с.71].

Нині ще не достатньо вивчено питання інтерактивного навчання. Так, зокрема М.Кларін, стверджує, що воно є спеціальною формою організації пізнавальної діяльності учнів, що передбачає конкретні цілі, а саме – створення комфортних умов навчання, за допомогою яких учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, яких робить продуктивним сам процес навчання [8, с. 176].

Розглядаючи використання інтерактивних методів навчання, Ю. Фокін зазначає, що інтерактивні методи навчання зорієнтовані на більш широку взаємодію учнів не тільки з учителем, але й друг з другом і на домінування активності учнів у процесі навчання [18].

Суть інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), за якої і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, які розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблеми на основі аналізу обставин і відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії [17, с. 43].

При інтерактивному навчанні не припустимо виокремлення лише одного учасника, або домінування однієї думки та ігнорування решти ідей. Саме під час використання інтерактивного навчання студенти опановують прийоми конструктивної критики, у них розвивається культура спілкування з людьми, які їх оточують, вони учаться розпізнавати наближення конфліктної ситуації, проявляти терпимість до помилок інших учасників, приймати оптимальні рішення, логічно та критично мислити, тобто у них формуються компоненти соціальної компетентності.

Дослідники О. Пометун і Л. Пироженко поділили інтерактивні методи навчання на чотири групи: групове навчання, фронтальне, навчання у грі, навчання у дискусії [13].

Вчитель-практик може на своїх заняттях застосовувати наступні інтерактивні методи:

Робота в малих групах

Робота в малих групах дозволяє студентам набути навичок, необхідних для спілкування та співпраці. Вона стимулює роботу в команді. Ідеї, вироблені в групі допомагають учасникам бути корисним одне одному. Висловлювання думок допомагає їм відчутти особисті можливості та зміцнити їх.

Викладач об'єднує студентів у малі групи, розподіляє завдання між групами. Вони мають за короткий час (як правило, 3—10 хвилин) виконати це завдання та представити результати роботи своєї групи. Більшість завдань слід опрацьовувати саме в малих групах або парах, тому що студентам краще висловитися в невеличкій групі. Робота в малих групах дає змогу заощадити час заняття, бо зникає потреба вислуховувати кожному людину у великій групі.

Робота в парах

Ще однією з форм роботи в малих групах є робота в парах. Один із варіантів проведення:

—поставте студентам питання для дискусії або гіпотетичної ситуації. Після пояснення питання або фактів, наведених у ситуації, дайте студентам небагато часу для того, щоб продумати можливі відповіді або рішення самостійно;

—об'єднайте студентів у пари, визначте, хто з пари починатиме висловлюватися, і попросіть їх обговорити свої ідеї одне з одним. Краще зразу визначити час на висловлювання кожного з учасників пари і спільне обговорення. Це допоможе учням від початку звикнути до чіткої організації роботи в парах. Вони мають досягти згоди щодо відповіді або рішення.

Кожна пара обмінюється своїми ідеями та аргументами з усією групою, що допомагає провести дискусію.

Мозковий штурм

«Мозковий штурм» це ефективний та добре відомий інтерактивний метод колективного обговорення, що широко використовується. Він спонукає виявляти свою уяву та творчість шляхом вираження думок усіх учасників, допомагає знаходити декілька рішень щодо конкретної проблеми.

Розв'язання проблем

Більшість дилем (тобто суперечливих питань) можна вирішувати, застосовуючи метод розв'язання проблем, що складається з кількох етапів:

—Аналіз проблеми – що трапилося? Чому? Хто в ній задіяний? Хто може бути зацікавлений у її розв'язанні? Якої інформації мені бракує й де її можна отримати?

-Пошук розв'язання проблеми – які способи її розв'язання? В чому їх переваги та недоліки? Які шанси і загрози вони несуть?

-Вибір розв'язання: яке розв'язання найкраще з точки зору загальноприйнятих цінностей, наприклад справедливості, а також інших критеріїв, наприклад низьких коштів або простоти? Які труднощі можуть з'явитися в процесі його реалізації? Який вигляд матимуть наступні кроки під час запровадження його в життя? Хто може ускладнити або унеможливити його? На кого можна розраховувати як на союзників?

Симуляційні ігри (симуляції)

Це створення викладачем ситуацій, під час яких студенти копіюють у спрощеному вигляді процеси, які відбуваються в справжньому суспільному, економічному та політичному житті. Отже, симуляції є «мініатюрною» версією реальності. Цей метод наближений до рольової гри, але він істотно відрізняється від неї, бо його мета- не представлення поведінки конкретних особистостей, а ілюстрування певних явищ і механізмів (наприклад, дії закону попиту і пропозиції, процедури ухвалення рішень в органах місцевого самоврядування чи механізм господарського росту).

Отже, в симуляції не йдеться про демонстрування акторських здібностей, а про вміле і за можливості відтворення даного процесу. Звичайно, треба пам'ятати, що кожна симуляція спрощує діяльність, бо інакше неможливо було б провести її на уроці.

Займи особисту позицію

Це метод корисний під час проведення в групі дискусії на суперечливу тему. Як проблеми слід використовувати дві протилежні думки, які не мають правильної відповіді.

Мета: це корисна вступна вправа для демонстрації різних думок із досліджуваної теми; дає студентам можливість висловити свою точку зору і наприкінці заняття оцінити засвоєння цієї теми.

Метод ПРЕС

Метод ПРЕС слід використовувати тоді, коли виникають суперечливі питання та під час проведення вправ, у яких треба зайняти визначену позицію з обговорюваної проблеми.

Мета: цей метод дає учням змогу під час уроків вибирати аргументи або висловлювати свою думку з дискусійного питання. Метод допомагає студентам пояснити свої думки та сформулювати їх у виразній і стислій формі.

Мікрофон

Метод «Мікрофон» дає змогу кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

Розігрування ситуації за ролями (програвання сценки)

Мета розігрування ситуації за ролями – визначити ставлення до конкретної ситуації або проблеми, набутти досвіду шляхом гри.

Рольова гра імітує реальність призначення ролей, які Вам дісталися, та дає змогу діяти «як на справді». Ви можете розігравати свої ситуації, в яких ви вже побували. Вона допомагає навчитися через досвід та почуття.

В ході рольової гри учасники «розігрують у ролях» певну проблему або ситуацію. Імітація: студенти реагують на конкретну проблему в рамках заданої програми. Хоча ці два підходи мають різноманітні характеристики, вони доповнюють один одного і мають на меті: подальший розвиток уяви і навиків критичного мислення; сприяння висловленню суджень та думок; виховання в учнів спроможності знаходити і розглядати альтернативні можливості дій; виховання співчуття до інших людей.

Аналіз ситуації

Однією з форм на заняттях є аналіз ситуації, випадку з життя. Для розгляду певної ситуації вам необхідно звертати увагу на основні моменти:

1.Факти: ЩО відбулося? Хто є учасниками справи? Що ми про них знаємо? Які факти є важливим? Які є другорядними?

2.Проблеми: Які закони, норми регулюють ситуацію? Яке питання нам треба вирішити, розв'язуючи ситуацію?

3.Аргументи: Які аргументи можуть бути наведені (обов'язково з використанням доказів на захист зі сторін справи)?

4.Рішення: Яким буде вирішення ситуації? Чому саме таким? Якими можуть бути наслідки такого рішення?

Дискусія

Дискусія дає прекрасну нагоду виявити різні позиції з певної проблеми або з суперечливого питання. Для того щоб дискусія була відвертою, необхідно створити атмосферу до віри та взаємоповаги. Тому в класі бажано виробити правила культури ведення дискусії.

Коло ідей.

Мета: цей метод залучає всіх студентів до дискусії. Він добре спрацьовує, коли ставлять запитання або виступають доповідачі від малих груп.

«Акваріум»

Викладач розподіляє студентів на чотири групи і пропонує їм прочитати текст підручника. Він пояснює, що ці норми будуть потрібні під час виконання наступного завдання.

Потім одна з груп сідає в центрі аудиторії. Це необхідно, щоб відокремити діючу групу від слухачів певною відстанню. Ця група отримує лист із ситуацією. Поки група займає місце, викладач ознайомлює студентів із цим завданням і нагадує правила дискусії в малих групах. Групі пропонують у голос прочитати ситуацію та обговорити її розв'язання. Всі інші студенти мають тільки слухати, не втручаючись у хід обговорення.

Стратегії для заохочення (без похвали і нагороди)

Більшість людей любить похвалу і нагороди. В помірних дозах похвала та нагорода можуть заохочувати нас робити все якнайкраще і допомагають нам стати впевненими в собі людьми. Хоча можуть спричинити й небажані наслідки

- звикання;
- несправедливість
- маніпулювання;
- перебільшення.

Застосовуючи наступні стратегії (запропоновані Меррілом Гарміном у книзі «Навчання активних методів», ви зможете підтримувати й заохочувати учнів без згаданих наслідків.)

Однак варто зазначити, що викладач сам має добре володіти інформацією про особливості використання інтерактивних методів навчання з метою якісної підготовки і проведення лекційного заняття, що відповідає сучасним вимогам. Це є актуальним не лише для молодих фахівців, а й для досвідчених викладачів, які також повинні поступово переходити від традиційних методів викладання до новітніх.

Слово «лекція» походить від латинського «lection» – читання. Лекція з'явилась у Древній Греції як вид публічного виступу та одержала подальший розвиток за часів Античного Риму та Середньовіччя. З часів Демосфена та Цицерона лекція вважається основним видом публічного виступу [2].

Лекція є основною формою проведення навчальних занять у вищому навчальному закладі, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу. За традиційного проведення лекції викладач є активним оратором, який пояснює новий матеріал, а студенти пасивні учасники, адже вони лише слухають та занотовують головні тези. При використанні інтерактивного навчання все змінюється на занятті, з'являється зворотний зв'язок, емоційне поживлення студентів,

діалогічне спілкування, дискусія, можливість проявити розумову активність, висловити власні припущення і конструктивну критику.

У педагогіці використовують кілька видів лекцій як форми організації навчання, головними з яких можна вважати тематичні, серед яких можна виокремити вступну й заключну (підсумкову), оглядові й консультативні, читаються також лекційні спецкурси, настановчі, поточні. Також у ЗВО застосовують: вступну лекцію, лекцію-конкретизацію, лекцію-візуалізацію лекцію-інтеграцію навчального матеріалу тощо. [9, с. 26-33].

Вибір педагогічної технології – це завжди відповідальний вибір стратегії системи взаємодії, а також навчання і стилю роботи викладача та студента.

Ще одним яскравим прикладом використання педагогічних технологій, що мають досить багатий творчий потенціал, є метод проєктів, який досить органічно вписується в освітній процес ЗВО. Саме за допомогою методу проєктів у студентів розвиваються навички дослідницької роботи, вони навчаються самостійно одержувати нову інформацію, опрацьовувати та аналізувати її, самостійно і глибоко мислити, робити об'єктивні висновки. Тоді у вчителів розвиваються такі якості, як: ініціативність, пунктуальність, толерантність, уміння планувати свою діяльність, продуктивно працювати в команді, свідоме і відповідальне ставлення до власної діяльності.

На думку Г. Селевко, метод проєктів – це комплексний навчальний метод, який дозволяє індивідуалізувати навчальний процес, дає можливість виявити самостійність у плануванні, організації та контролю своєї діяльності, є досить важливою умовою для формування соціальної компетентності [14, с. 43].

У результаті досліджень науковці виокремили конкретні переваги застосування методу проєктів. Зокрема, проєкти сприяють розвитку самостійності, активності, творчості, впевненості, набуттю почуття власного успіху і прогресу, самовизначенню, сприяють соціальному розвитку, формуванню дослідницьких навичок, дають можливість реалізувати мету, інтегрувати знання [3, с.15-17].

Вважаємо, що для покращення згуртованості колективу, мобілізації можливостей і здібностей усіх учасників роботи на досягнення поставленої мети, розвитку навичок міжособистісної взаємодії та толерантного спілкування, важливим є використання тренінгу.

Якщо розглянути визначення поняття «тренінг», то у науковців є різні думки щодо його тлумачення. Так О. Сидоренко вважає, що тренінг – це навчання технології дій на основі певної

концепції реальності в інтерактивній формі. Там, де немає інтерактивності немає і тренінгу [15, с. 11].

Термін «тренінг» (англ. train, training) має різні значення, зокрема: навчання, виховання, тренування, дресирування. Звідси і неоднорідність наукових визначень тренінгу. Ю. Ємельянов визначає його як групу методів розвитку здібностей до навчання й оволодіння будь-яким складним видом діяльності [5, с.58].

Як зазначають науковці, у процесі проведення тренінгів розвиваються такі форми поведінки, які включають і сприймання партнера (перцепцію), і передачу йому певних сигналів (комунікацію), і вплив на нього (інтерацію), таким чином у ньому мають місце всі складові спілкування [15, с. 14]. А отже, його можна використовувати для формування соціальної компетентності.

Зазначимо, що тренінг орієнтований на:

-відпрацювання і закріплення виявлених учасниками або запропонованих ведучим моделей поведінки;

-стимулювання активності учасників тренінгу шляхом залучення їх до участі у дослідницьких завданнях;

-забезпечення умов для обміну досвідом і використання ефекту групової взаємодії [6, с. 121].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

З огляду на вище зазначене найбільш ефективним засобом формування соціальної компетентності є тренінг, тому що важливим компонентом процесу формування соціальних навичок є прогнозування і програвання своєї поведінки в різних ситуаціях, що можливо здійснити за допомогою тренінгових прийомів. Так, під час проведення тренінгів «Як ефективно навчатись?», «Комунікації в житті сучасного учителя», «Хто виграв час – той виграв усе» та ін., студенти опанували різні способи міжособистісної взаємодії, одержали інформацію про те, яка поведінка буде ефективнішою у тих чи інших ситуаціях.

Саме за допомогою включення студентів до особистісно-орієнтованої діяльності через використання новітніх освітніх технологій можливе розкриття потенціалу кожного майбутнього учителя початкових класів, що спонукає його замислитися над суспільними проблемами і стосунками, формує у нього систему соціальних цінностей, учить прагнути бачити світ очима інших людей, тобто сприяє формуванню соціальної компетентності, що в подальшому сприятиме формуванню ними соціальної компетентності у молодших школярів.

Література

1. Бех І. Д. Особистісно-зорієнтоване виховання : [науково-методичний посібник] / Іван Дмитрович Бех. – К. , 1998. – 204 с.
2. Великий глумачний словник сучасної української мови : Видання 5 / Голов. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи: В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв [та ін.]. – К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Гомонюк О.М. Формування професійно-педагогічної культури майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах: [монографія] / Олена Гомонюк. – Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2011. – 399 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устинович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Етимологічний словник української мови: В 7 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) [та ін.]. – К. : Наук. Думка, 1983. – 552 с.
6. Євдокимова Н. О. Навчальний тренінг як технологія підготовки фахівця у вищому навчальному закладі / Н. О. Євдокимова, Ю. М. Швалб // Наук. вісник Миколаїв. держ. ун-ту ім. О. В. Сухомлинського : Сер. Психологічні науки. – 2011. – Вип. 7. – Т. 2. – С. 121–127.
7. Зимняя И. А. Педагогическая психология : [учебн. для вузов] / И. А. Зимняя. – М. : Логос, 2003. – 384 с.
8. Кучерява О. Ю. Форми та види поза аудиторної роботи з математики в педагогічному університеті / О. Ю. Кучерява // Didactics of mathematics: Problems and Investigations. – 2009. – № 31. – С. 79–83.
9. Малафік І. В. Дидактика : [навчальний посібник для студентів та вчителів]. – Рівне : РДГУ, 2004. – 470 с.
10. Освітні технології : [навчально-методичний посібник] / За ред. О. Пехоти. – К. , 2002. – С. 23
11. Підласий І. П. Педагогіка / Іван Павлович Підласий. – М., 1999. – 290 с.
12. Питюков В. Основы педагогической технологии : [учебно-методическое пособие] / В. Питюков. – 2-е изд. – М. , 1999. – С. 60.
13. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті [Текст] /О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики /За заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : К.І.С., 2004. – С. 66–72.
14. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : уч. пособие. – М. , 1998. – С. 49.
15. Сидоренко В. Професійна компетентність як критерій професійного становлення майбутнього педагога / В. Сидоренко, А. Малихін // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2009. – № 1. – С. 178-183. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2009_1_40
16. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіа. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т. 9. С. 499.
17. Технологічні підходи до проектування уроку / Під заг. ред. І. І. Зайцева, Г. Д. Довгань, О. Є. Шматько [та ін.] // Проектуємо урок разом. Ч. 1. Урок 4. – 2006. – С. 17–29

References

1. Bekh I. D. Osobystisno-zoriorientovane vykhovannia : [naukovo-metodychnyi posibnyk] / Ivan Dmytrovych Bekh. – K. , 1998. – 204 s.
2. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy : Vydannia 5 / Holov. red. V. T. Busel, redaktory-leksykohrafiy: V. T. Busel, M. D. Vasyleha-Derybas, O. V. Dmytriiev [ta in.]. – K. : Irpin: VTF «Perun», 2005. – 1728 s.
3. Homoniuk O.M. Formuvannia profesiino-pedahohichnoi kultury maibutnikh sotsialnykh pedahohiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh: [monohrafi] / Olena Homoniuk.– Vinnytsia : TOV «Firma «Planer», 2011. – 399 s.
4. Honcharenko S. U. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk / Semen Ustynovych Honcharenko. – K. : Lybid , 1997. – 376 s.
5. Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy: V 7 t. / AN URSS. Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni; Redkol. O. S. Melnychuk (holovnyi red.) [ta in.]. – K. : Nauk. Dumka , 1983. – 552 s.
6. Ievdokymova N. O. Navchalnyi treninh yak tekhnolohiia pidhotovky fakhivtsia u vyshchomu navchalnomu zakladi / N. O. Yevdokymova, Yu. M. Shvalb // Nauk. visnyk Mykolaiv. derzh. un-tu im. O. V. Sukhomlynskoho : Ser. Psykholohichni nauky. – 2011. – Vyp. 7. – T. 2. – S. 121–127.
7. Zymniaia Y. A. Pedahohycheskaia psykholohiia : [uchebn. dlia vuzov] / Y. A. Zymniaia. – M. : Lohos , 2003. – 384 s.
8. Kucheriava O. Yu. Formy ta vydy poza audytornoi roboty z matematyky v pedahohichnomu universyteti / O. Yu. Kucheriava // Didactics of mathematics: Problems and Investigations. – 2009. – № 31. – S. 79–83.
9. Malafii I. V. Dydaktyka : [navchalnyi posibnyk dlia studentiv ta vchyteliv]. – Rivne : RDHU, 2004. – 470 s.
10. Osvitni tekhnolohii : [navchalno-metodychnyi posibnyk] / Za red. O. Pekhoty. – K. , 2002. – S. 23
11. Pidlasyi I. P. Pedahohika / Ivan Pavlovych Pidlasyi. – M., 1999. – 290 s.
12. Pytiukov V. Osnovy pedahohycheskoi tekhnolohy : [uchebno-metodycheskoe posobyie] / V. Pytiukov. – 2-e yzd. – M. , 1999. – S. 60.
13. Pometun O. I. Dyskusiiia ukrainskykh pedahohiv navkolo pytan zaprovadzhennia kompetentnisnogo pidkhodu v ukrainskii osviti [Tekst] /O. I. Pometun // Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy: Biblioteka z osvithoi polityky / [Za zah. red. O. V. Ovcharuk]. – K. : K.I.S., 2004. – S. 66–72.
14. Selevko H. K. Sovremennye obrazovatelnye tekhnolohy : uch. posobyie. – M. , 1998. – S. 49.
15. Sydorenko V. Profesiina kompetentnist yak kryterii profesiinoho stanovlennia maibutnoho pedahoha / V. Sydorenko, A. Malykhin // Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriia : Pedahohika. – 2009. – № 1. – S. 178-183. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2009_1_40
16. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tt. / AN URSS. Instytut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. K.: Naukova dumka, 1970-1980. T. 9. S. 499.
17. Tekhnolohichni pidkhody do proektuvannia uroku / Pid zah. red. I. I. Zaitseva, H. D. Dovhan, O. Ye. Shmatko [ta in.] // Proektuiemo urok razom. Ch. 1. Urok 4. – 2006. – S. 17–29